

Vyjádření Akademie věd ČR ke

„Stanovisku SP ČR k financování Akademie věd“

zveřejněnému dne 2. července 2009 na webové stránce

<http://www.spcr.cz/cz/dynamic/article.php?artid=3085>

SP ČR: *Svaz průmyslu a dopravy ČR odmítá postoj Akademie věd ČR, podle něhož snížení rozpočtu na rok 2010 je likvidační pro českou vědu.*

AV ČR: Snížení bazálního rozpočtu meziročně o 20 % a v průběhu 3 let o více než polovinu je na pokraji úplné likvidace pro jakoukoli organizaci, pro AV ČR tím spíše, že bude zásadně omezena její konkurenceschopnost v soutěžení o účelovou podporu i kapacita pro spolupráci s aplikovanou sférou. A již nyní, měsíc po schválení návrhu výdajů SR na VaVaI vládou, se jasně projevují velmi neblahé trendy: nejlepší mladí vědci, kteří jsou v zahraničí, začínají váhat s návratem, mladí vědci, kteří jsou v tuzemsku, se začínají rozhlížet po zahraničních angažmá a čerství absolventi VŠ si začínají rozmýšlet, zda je kariéra ve výzkumu perspektivní. SP ČR může názor AV ČR odmítat, ale nezdá se, že by nabízel jakýkoli recept, jak zmíněným trendům zabránit.

SP ČR: *Akademie věd si nechce uvědomit současnou ekonomickou situaci, nereflektuje dopady krize a trvá na navyšování rozpočtu, a to včetně provozních výdajů. Vědci sice varují, že škrty se v první fázi dotknou základního výzkumu. Ovšem v porovnání s vyspělými zeměmi se v České republice vydává více prostředků na tento základní výzkum, než na aplikovaný výzkum.*

AV ČR: AV ČR opakovaně deklarovala své pochopení pro současnou ekonomickou situaci a nikdy v této souvislosti nepožadovala pro r. 2010 navýšení rozpočtu ve srovnání s letošním rokem. Při zachování celkové výše ročních výdajů SR na VaVaI v letech 2010-2012 však AV ČR zásadně nesouhlasí s extrémně nespravedlivým rozložením struktury těchto výdajů v její neprospěch. Masivní meziroční přesun výdajů směrem k dosud nevyzkoušeným nástrojům podpory aplikovaného výzkumu je z návrhu evidentní. Jak se lze přesvědčit z výročních zpráv AV ČR (viz http://www.cas.cz/vyr_zpr.php), aplikovaný výzkum má i v činnosti AV ČR významnou roli. Údaje za r. 2003 ukazují, že výdaje na aplikovaný výzkum vyjádřené v % GERD byly v ČR vyšší než v USA a v Japonsku.

SP ČR: *„Priority Akademie věd jsou jako před dvaceti lety. Svět se však změnil a vyspělé země daleko více akcentují aplikovaný výzkum. Svaz průmyslu a dopravy ČR tím nikterak nezpochybnuje význam základního výzkumu. Požaduje však zjištění, jaký uskutečněný vědecký výzkum bude realizovatelný v horizontu pěti až deseti let,“ uvedl Jaroslav Míl, prezident SP ČR.*

AV ČR: Citovaný výrok nesvědčí o hlubokých znalostech toho, co je základní výzkum, co je aplikovaný výzkum a co je experimentální vývoj, ani toho, jak sektor výzkumu, vývoje a inovací funguje. Kdyby vedení SP ČR před přijetím tohoto stanoviska konzultovalo svoji Komisi pro VaV (http://www.spcr.cz/cz/dynamic/odborne_komise.php?id=6), mohlo si tento odsudek ušetřit. Hlavní prioritou AV ČR je kvalita výzkumu; pokud jde o jeho tematické zaměření, je prioritou relevance výzkumu v mezinárodním kontextu a v kontextu požadavků uživatelské sféry. Některé výsledky výzkumu realizuje AV ČR ihned, některé za 5 let, některé za 30 let, některé nikdy, jak už to u podobných institucí ve světě bývá. Problém je, že tuzemská uživatelská sféra má potíž své požadavky na výzkum artikulovat, protože výzkumná a vývojová základna v řadě průmyslových firem byla buď zrušena, nebo výrazně omezena (a Svaz průmyslu a dopravy ČR se tímto stavem nijak viditelně nezabývá). Přenášení celé tíhy inovačních procesů (leckdy až po fungující provoz) na bedra výzkumníků se stalo módou zejména v kruzích, které nedokážou navázat s výzkumnou sférou expertní dialog. Připomeňme, že výdaje samotné podnikatelské sféry na VaV v ČR v poslední době rostou, podíl podpory aplikovaného výzkumu v jejich rámci však od r. 2003 klesá.

SP ČR: *Vzhledem k tomu, že Akademie věd je financována zejména z daní občanů a firem, považuje Svaz průmyslu a dopravy ČR za zcela legitimní nastolení otázky efektivity a využitelnosti výsledků činnosti akademiků. „Nemělo by jít jen o to, co vyhovuje akademikům, kteří se celou záležitostí snaží zpolitizovat a zatáhnout do své kampaně evropské instituce a kolegy z řady zemí. Místo těchto argumentů by měli nabídnout fakta o rentabilitě,“ uvedl Jaroslav Míl.*

AV ČR: AV ČR je při 15 % kapacity výzkumníků ČR a celkové konzumaci (včetně účelových prostředků) necelé třetiny výdajů ze SR na VaV dlouhodobě zdaleka nejefektivnější institucí ve VaV v ČR: produkuje 35-40 % impaktovaných vědeckých publikací ČR s podílem na citovanosti 40-45 % ČR a třetinu patentů ČR. K tuzemským veřejným výdajům přidávají pracoviště AV ČR dalších 28 % z vlastních zdrojů (tj. z licencí, zahraničních zdrojů, zakázek hlavní činnosti, prodeje služeb apod.). Toto vše jsou snadno doložitelné (případně i veřejně dostupné) údaje. Pokud hovoříme o plné ekonomické rentabilitě instituce, provozující převážně základní výzkum, pak viz předchozí odstavec.

SP ČR: *Svaz průmyslu a dopravy ČR odmítá názor akademiků, že se „lze obávat toho, že přelévání peněz do výrobní sféry je spíše na základě lobbingu než motivací posílit výzkum, vývoj a inovace v této sféře“. Akademici také tvrdí, že "krácení prostředků pro vědu ve prospěch průmyslu a obchodu je zjevným úmyslem vrazit klín mezi vysoké školy a Akademii věd". Ani s tímto nepodloženým postojem se nedá souhlasit.*

AV ČR: To, že je v důsledku zásahů RVV a vývoje ve věci návrhu výdajů SR na VaVaI klín mezi AV ČR a vysoké školy již vrážen, je holá skutečnost, a souhlas nebo nesouhlas SP ČR na tom bohužel nic nezmění.

SP ČR: *Je třeba si uvědomit, že tuzemský průmysl vytváří 40 % hrubého domácího produktu země a že se zejména v budoucnu neobejde bez posílení aplikovaného výzkumu. „Podpora aplikovaného výzkumu, který by přinesl efekty v relativně kratším výhledu, je důležitá zejména z toho důvodu, že po odeznění globální recese by tuzemské firmy měly nabídnout inovativní produkty s daleko vyšší přidanou hodnotou. Jde o konkurenceschopnost České republiky,“ uvedl Karel Šperlink, viceprezident SP ČR pro oblast výzkumu, vývoje a inovací a současně prezident Asociace inovačního podnikání.*

AV ČR: Vyváženost míry podpory základního výzkumu, aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje (a to jak z veřejných prostředků, tak i z prostředků privátní sféry) je legitimní, důležitou a stále diskutovanou otázkou. Zásadní impulzy technologických inovací však mají původ v základním výzkumu a aplikovaný výzkum bez solidního základního výzkumu nelze vůbec provozovat. EU formou rámcových programů podporovala až dosud prakticky jenom aplikovaný výzkum, aniž se to na konkurenceschopnosti členských zemí významněji projevilo. Proto byla v 7. RP formou specifického programu „Ideas“ (spravovaného ERC) zahájena podpora základního výzkumu a tento trend bude v budoucnu patrně posilovat (viz závěry konference v Lundu, 7.-8. 7. 2009).

SP ČR: *Svaz průmyslu a dopravy ČR zdůrazňuje, že jeho prioritou je podpora vědy a výzkumu, což také dlouhodobě prosazuje a podporuje. Současně ale požaduje efektivnější činnost akademie. „Svaz průmyslu a dopravy ČR se domnívá, že východiskem ze současné situace nejsou nátlakové mediální akce, nýbrž podstatně efektivnější nastavení činnosti samotné Akademie věd,“ uvedl Zdeněk Liška, generální ředitel SP ČR.*

AV ČR: Výše zmíněná Komise pro VaV SP ČR se již nesešla 3 roky, priority SP ČR pro oblast VaV jsou tedy patrně formulovány jinde. Dovolujeme si připomenout, že AV ČR uzavřela před více než 6 lety (na dobu neurčitou) se SP ČR Rámcovou dohodu o spolupráci, která dosud nebyla vypovězena. Díkce tohoto Stanoviska SP ČR je však s díkci uvedené dohody ve výrazném nesouladu. AV ČR přitom byla vždy otevřena všem formám spolupráce.

Pokud jde o efektivitu činnosti AV ČR, můžeme své partnery ze SP ČR ujistit, že se jí vedení AV ČR permanentně zabývá. Mj. lze připomenout, že za posledních 18 let byla pracoviště Akademie komplexně hodnocena 6krát, z toho 4 hodnocení měla přímý dopad na financování ústavů (včetně rušení některých a restrukturalizace jiných); 3 hodnocení proběhla za plné účasti mezinárodních panelů. Žádná jiná instituce VaV v ČR se ničemu podobnému nepodrobila. Je zajímavé, že SP ČR si největší starost činí právě o efektivnější nastavení činnosti AV ČR.